

УДК 378.146

С.В. Ткачук,
спеціаліст вищої
категорії, Новокаховський
політехнічний
коледж ОНПУ
e-mail:
vltkachuk@ukrpost.ua

В.Д. Гогунський,
д.т.н., професор,
Одеський
національний
політехнічний
університет
e-mail: vgog@i.ua

БАГАТОВЕКТОРНИЙ РОЗВИТОК ДІЯЛЬНОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ОСНОВІ КОНЦЕПЦІЇ СТВОРЮВАНОЇ ЦІННОСТІ

С.В. Ткачук, В.Д. Гогунський. Багатовекторний розвиток навчальних закладів на основі концепції створюваної цінності. Розроблена модель системи управління якістю роботи вищого навчального закладу для оцінки стану успішного виконання завдань керівниками різного рівня щодо досягнення заданого рівня успішності при мінімальних впливах і втратах часу.

S.V. Tkachuk, V.D. Gogunsky. Multivector development of education based on the concept created value. A model of quality management system of the university to assess the success of functional tasks managers of different levels of learning management to achieve a given level of performance with minimal influence them and spending time.

Вступ. Сучасний розвиток освіти знаходиться під сильним впливом вимог суспільства, що швидко змінюються в умовах розвитку інформаційних зв'язків, технологій поліпшення комунікацій і доступу до навчальної інформації, а також нових видів освітніх послуг і продукції в глобалізованому світі. Така ситуація вимагає від людини адаптації своїх компетенцій через те, що цілі навчання і соціальні очікування ефектів освіти істотно змінилися останніми роками. Сучасні навчальні заклади повинні розглядати мету свого розвитку, як стратегію створення цінності для суспільства і особи на основі особово-орієнтованого навчання для розвитку умінь, навиків і знань, що формують компетенції професійної підготовки випускників навчальних закладів [1].

Постановка проблеми. Існуюча практика визначення якості роботи навчальних закладів орієнтована, як правило, на оцінки успішності засвоєння знань студентами. При цьому рівень засвоєння співвідноситься з вимогами стандартів освіти. Акцентуючи увагу на оцінках студентів, органи управління освітою і споживачі нашої продукції, разом з тим надають різне значення узагальнювальним оцінкам, проведеним в кінці навчальної діяльності, і показникам формуючого оцінювання, яке покликане дати безперервний зворотний зв'язок для адаптації навчання до здібностей тих, хто навчається. Формуюче

оцінювання дає інформацію про поточний стан знань і/або ступеня освоєння знань в рамках навчальної діяльності.

Оцінка є важливим компонентом сучасних процесів викладання і навчання у разі очного навчання, а також в електронних формах навчання.

Вона забезпечує цінний зворотний зв'язок для викладачів і студентів, що дозволяє удосконалювати та адаптувати викладання і навчання. Крім того, оцінка діяльності навчального закладу та результати можуть бути використані для створення і зміцнення метакогнітивних навиків. Разом з тим, постійна і часта оцінка навчального процесу може привести до надмірних витрат, втрати учбового часу, переорієнтації студентів з вивчення дисциплін на «натаскування» для здачі тестів.

Забезпечення якості освіти є головною умовою сталого розвитку постіндустріального суспільства. В усьому світі зростає увага до якості освіти та стандартів, що пояснюється швидким розвитком вищої освіти і водночас здороженням вартості освітніх послуг для держави і людей [1].. Передумовами цього є цілий ряд факторів зміни зовнішнього і внутрішнього середовища ВНЗ, що надають суперечливий вплив на систему управління, разом з тим містять спільну доміную, яка полягає в тому, що вихід із системних тупиків можливий тільки через визначення перспективних орієнтирів і цілей вищого навчального закладу [2].

Мета досліджень. Формування системи управління якістю діяльності навчальних закладів на профілях створюваної цінності для освітніх проектів з переходом від одномірних до багатовимірних систем оцінювання.

Основна частина. Головним фактором зміни зовнішнього середовища є наростання конкуренції між вузами за обмежені ресурси, оскільки щорічно через демографічний спад кількість випускників середніх шкіл скорочується. В останні роки змінюється відношення суспільства до праці в освітній сфері, тому за відсутністю мотивації склад викладачів вищої школи поповнюється недостатньо. Кризові явища в економіці призводять до зменшення попиту на підготовку фахівців, що в свою чергу, веде до скорочення можливостей фінансової підтримки освітніх закладів. Сьогодні, коли основні ниші вже заповнені і кон'юнктура попиту істотно модифікувалася у напрямку спеціального реального сектора економіки, необхідно прояснення концепції розвитку ВНЗ, аналіз їх конкретних переваг і визначення тієї стратегії, яка забезпечить стабільність розвитку, будь то стратегія диверсифікації, поглиблення спеціалізації або ін.

За цих обставин проектно-орієнтоване управління ВНЗ стає нагальною необхідністю для розробки та прийняття довгострокових заходів щодо формування і підтримки конкурентних переваг на ринку послуг вищої освіти. При цьому найчастіше зусилля керівників вищих навчальних закладів спрямовуються на виконання окремих стратегічних програм, що ґрунтуються на прагненні досягнення реальних результатів в одному з пріоритетних напрямів - удосконаленні процесів управління вузом [2].

У сучасній системі освіти має місце ситуація, коли всі причетні до управління освітньою діяльністю ВНЗ, ратують за підвищення якості цього процесу, але при цьому кожна категорія оцінює це поняття по-своєму. Така невідповідність призводить до неузгодженості в роботі органів управління освітою та освітніх установ, і не сприяє досягненню головної мети щодо забезпечення якості освіти.

Існуюча система оцінки результатів навчальної роботи центральними органами управління освітою, не спрямовує ВНЗ до впровадження нових принципів та механізмів досягнення і безперервного поліпшення якості навчальної роботи, а лише фіксує певні і не завжди достовірні показники, без аналізу можливих причин, що сприяли їх формуванню [3].

Центральні органи управління освітою не здатні врахувати специфічні особливості того регіону, в якому функціонує той чи інший ВНЗ і детально вивчити його профільну орієнтацію. Більш того, в умовах ринкових відносин у сфері освіти, на центральні органи управління освітою такі завдання й не покладені. Центр, як правило, обмежується завданням загальних вимог (стандартів) до освітньої системи, з наступним контролем їх дотримання шляхом проведення акредитації, атестації, планових перевірок та інших заходів.

У цих умовах навчальний заклад не може виступати в пасивній ролі «статиста», а повинен надавати активний вплив на хід навчального процесу з метою його безперервного поліпшення з урахуванням регіональних особливостей і домінуючого профілю. Іншими словами, ВНЗ повинен розглядатися як активний компонент в загальній системі освіти, а в системі управління закладом повинні реалізовуватись механізми активної самоорганізації, що реалізуються в рамках зовнішніх обмежень (освітніх стандартів). В умовах ринкових відносин у сфері освіти ВНЗ слід розглядати як складну відкриту систему, що самоорганізується, здатну забезпечувати якісну освіту в ситуаціях конкуренції за рахунок збереження системного гомеостазу і оперативного пристосування до динамічних умов зовнішнього середовища[4].

Дана модель дозволяє синтезувати і визначати оптимальну структуру та повноваження підрозділів ВНЗ в єдиній інтегрованій системі для досягнення необхідних показників якості навчальної роботи. Система управління якістю навчальної роботи має будуватись на профілях створеної цінності для освітніх проектів.

Концепція проектного управління освітніми закладами на засадах створення цінності дозволяє перейти від одномірного до багатовимірного оцінювання проектів. Такий підхід є суттєвим для проектів освітньої спрямованості. Для цих проектів слід урахувувати множину факторів зовнішнього оточення, потреби суспільства, властивості створюваного продукту, характеристики і рівень досконалості процесів, тенденції розвитку ВНЗ. Далі під продуктом освітніх проектів будемо розуміти новий стан, у який сукупність випускників ВНЗ переведена у наслідок виконання освітніх

проектів[5]. Тобто продуктом освіти є випускники з новими знаннями, навичками та уміннями, що формують необхідні для фахівців виробничі та суспільно значимі компетенції.

Створювана цінність в освіті може бути відображена як кортеж:

$$C = \{(\text{вид цінності} \leftrightarrow \text{драйвери} \leftrightarrow \text{засоби} \leftrightarrow \text{показники}); \leftrightarrow \text{індикатори}\},$$

де $i = 1, 2, \dots, n$ індекс виду цінності освітніх проектів.

При цьому індикатори є оцінкою досягнутого рівня досконалості за певним видом цінності, що характеризують інтегральну оцінку проекту. Так, ефективність проекту залежить від цінностей продукту, процесу, діяльності, а також цінності розвитку і оновлення (рис. 1).

Рис. 1 - Профіль цінностей освітніх проектів

Для цих освітніх проектів слід урахувати множину факторів зовнішнього оточення, потреби суспільства, властивості створеного продукту, характеристики і рівень досконалості процесів, тенденції розвитку ВНЗ [2, 3].

Для того, щоб формувати види створеної цінності, необхідно визначити насамперед проекції зацікавлених сторін.

Висновки.

Модель профілювання цінності в проектах освітньої спрямованості дозволяє перейти від одновимірної оцінки ефективності складних навчальних систем до багатовекторного оцінювання за множиною характерних параметрів. У структурі оцінки створюваної цінності запропоновані драйвери інноваційного розвитку та засоби, що відображають у чіткій або нечіткій формі результати діяльності ВНЗ.

Розроблена модель системи управління якістю навчальної роботи ВНЗ на засадах створюваною цінності, дозволяє оцінити можливості успішного виконання функціональних завдань керівників різного рівня з управління навчальним процесом для досягнення заданого рівня якості діяльності ВНЗ за показниками цінності освітніх проектів.

1. Література:

1. Настанови щодо застосування ISO 9001:2000 у сфері освіти ((IWA 2:2003, IDT)/ - ДСТУ –П IWA 2:2007. — К. : Держспоживстандарт України, 2008. — 65 с.
2. Белошицкий, А.А. Структура методологии проектно-векторного управления образовательными средами [Текст] // Управление развитием сложных систем. - № 7. - 2011. - С. 121 – 125.
3. Яковенко, В.Д. Прогнозування стану системи керування якістю навчального закладу [Текст] / В.Д. Яковенко, В.Д. Гогунський // Системні дослідження та інформаційні технології. – 2009. -- № 2. — С. 50 – 57.
4. Бушуєв, С.Д. Багатовекторне управління програмами розвитку [Текст] / С.Д. Бушуєв, Р.Ф. Ярошенко // Вост.-Европейский журнал передовых технологий. — № 1/10 (61). — Харків : Технол. Центр, 2013. — С. 4 — 8.
5. Колесникова, Е.В. Матричная диаграмма и «сильная связность» индикаторов ценности в проектах / [Текст] / Е.В. Колесникова, Т.М. Олех // Электротехнические и компьютерные системы. — Вып. 7(83). — К. : Техніка, 2012. — С. 148 — 153.
6. Колесніков, О.Є. Основні аспекти впровадження дистанційної освіти [Текст] / О.Є. Колесніков, В.Д. Гогунський // Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві. Збірник наукових праць. — Вип. 1 — Одеса: ОНПУ, 2012. — С. 34 - 42.